
Шановні колеги,

Пропонуємо вам набір карток з описом основних методів, що можуть використовуватись у технології розвитку критично мислення учнів. Текст карток містить алгоритмізований опис методів. Картки мають застосовуватись у вигляді роздаткового матеріалу (на кожному парту) або демонструватись на екрані чи мультимедійній дошці. Вони становитимуть зорову опору для учнів, до тих пір, поки ними не буде засвоєний і автоматизований відповідний порядок пізнавальних і предметних дій.

Використання карток скоротить час на пояснення структури того чи іншого методу на уроці і полегшить його опанування учнями. Нижче поданий список методів, які увійшли в набір, а також схема рекомендованого розподілу методів за етапами структури уроку. Для додаткових пояснень щодо структури і методики уроку з розвитку критичного мислення учнів ви можете звернутись до книги О.І.Пометун, І.М.Сущенко «Навчаємо мислити критично». – (Д.: Ліра, 2016. – 144 с.)

Список методів, поданих на картках

1. Як визначити поняття через найближчий рід та вид	14. Таблиця «З-Х-Д»
2. Карта поняття	15. Картографування тексту
3. Сенквейн	16. Концептуальна таблиця
4. Кластер	17. Метод ПМЦ
5. Читання у парах / узагальнення у парах	18. Спитайте у автора
6. Займи позицію	19. Кубик
7. Тонкі і товсті запитання	20. Як працювати в малих групах
8. Бортовий журнал	21. Як працювати в парах
9. Подвійний щоденник	22. Мозковий штурм
10. Читання з маркуванням	23. Шкала думок
11. Асоціативний куш	24. «ПРЕС»
12. Т-таблиця	25. Навчаючи – вчуся
13. Дерево передбачень	26. Дискусія
	27. Запитаймо один одного
-

Розподіл методів розвитку критичного мислення згідно з етапами уроку

ВСТУПНА ЧАСТИНА

Кластер	Бортовий журнал
Дерево передбачень	Асоціативний куш
Таблиця «З-Х-Д» (Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися)	Мозковий штурм
	Робота в парах

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Формулювання Визначення поняття через найближчий рід та вид	Робота в парах
Кластер	Робота у групах
Читання в парах і узагальнення в парах	Карта понять
Читання з маркуванням	Тонкі і товсті запитання
Картографування тексту	Подвійний щоденник
Навчаючи вчуся	Т- таблиця
Спитай у автора	Концептуальна таблиця
Таблиця «З-Х-Д» («Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися»)	Дискусія
	Дискусія
	Займи позицію
	Кубування
	Коло ідей
ПРЕС	Запитаймо один одного

ПІДСУМКОВА ЧАСТИНА

Сенквейн	Займи позицію
Дискусія	Бортовий журнал
Концептуальна таблиця	Таблиця «З-Х-Д» («Знаємо – Хочемо дізнатися – Дізналися»)
Шкала думок	ПРЕС
ПМЦ (Плюс, Мінус, Цікаво)	

1

Як визначити поняття через найближчий рід та вид

Щоб сформулювати визначення нового для вас поняття:

- 1 Доберіть найближче до того, що визначається, **родове поняття** (більш загальне, що утворює клас подібних явищ).

Наприклад: береза – дерево, павіани – мавпи, філософія – наука і т. п.;

- 2 Доберіть **видові характеристики**, які вирізняють поняття, що визначається, серед інших понять цього роду (класу).

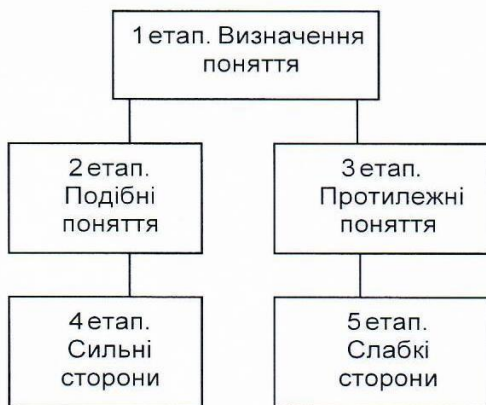
Наприклад: береза – дерево, що має стовбур білого кольору з чорними плямами, тонку, гнучку кору і т. п. Республіка – це форма правління, за якої усі вищі органи державної влади обираються народом або формуються загальнонаціональними представницькими установами і т. д.

2

Карта поняття

Щоб всебічно осмислити й опанувати нове поняття, можна застосувати так звану «карту поняття». Послідовність роботи над поняттям показано в схемі та інструкції:

1 етап: працюючи індивідуально чи колективно методом мозкового штурму, сформулюйте визначення поняття, наприклад, «критичне мислення»;

2 етап: підберіть і запишіть максимальну кількість подібних понять: наприклад, логічне мислення, раціональне та ін., можна записати характеристики людини з розвиненим критичним мисленням: яка вона?

3 етап: знайдіть протилежні поняття (характеристики людини, наприклад: наївна, довірлива, легковажна і т. п.);

4 етап: запишіть максимальну кількість характеристик поняття (людини, яка мислить критично, що є її сильними сторонами, наприклад: цілеспрямованість, обдуманість дій і рішень та ін.);

5 етап: доберіть і запишіть якомога більше характеристик поняття (людини, яка мислить критично, що може стати її слабкими сторонами, наприклад: недовірливість, іноді нігілізм тощо).

3

Сенквейн

Свої враження від уроку чи чогось нового можна передати за допомогою сенквейну. Це вірш, що придумали французи і назвали від фр. «п'ять». Деякі кажуть, що у вільному перекладі це означає «п'ять натхнень», або «п'ять удач».

Сенквейн – це не звичайний вірш, а вірш, написаний за певними правилами. Щоб скласти сенквейн, дотримуйтесь наступних правил:

Перший рядок – поняття, якому присвячений вірш, зазвичай іменник.

Другий рядок – два прикметники, що визначають цей іменник і описують ваше уявлення про нього.

Третій рядок – три дієслова, що показують, що „робить” поняття або що з ним відбувається.

Четвертий рядок – фраза з чотирьох слів, що передає ваше ставлення до поняття, (може бути у формі запитання-звернення).

П'ятий рядок – одне-два слова, через які людина висловлює свої почуття, асоціації, пов'язані з основним поняттям.

Наприклад:

Канікули
Світлі, незабутні.
Відпочиваємо, розслабляємося, любимо.
Щасливий час, бажаний для всіх.
Щастя.

4

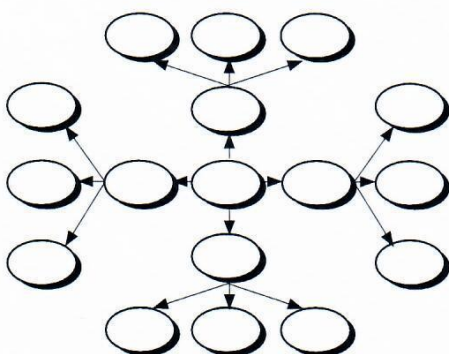
Кластер

Кластер – це спосіб графічної організації матеріалу, що дає змогу унаочнити думки, які виникають у нас при заглибленні в ту чи іншу тему.

Щоб скласти кластер:

- 1 Посередині чистого аркушу (класної дошки) напишіть ключове слово або речення, яке є «стрижнем» ідеї, теми.
- 2 Навколо «накидайте» слова або пропозиції, що відображають ідеї, факти, образи, які відповідають цій темі (модель «планета та її супутники»).
- 3 У процесі внесення нових записів з'єднайте слова прямими лініями з ключовим поняттям (у кожного із «супутників» теж з'являться «супутники» – нові логічні зв'язки).

Результатом роботи буде структура, яка графічно відображає наші міркування, визначає інформаційне поле теми. Працюючи над кластерами, необхідно дотримуватися таких правил.

- Не бійтеся записувати все, що приходить у голову. Дайте волю уяві та інтуїції.
- Продовжуйте роботу, поки не скінчиться час або ідеї не вичерпаються.
- Спробуйте побудувати якомога більше зв'язків. Не дійте за наперед визначеним планом.

5

Читання в парах / узагальнення в парах

Цей метод дає вам змогу розвивати різні види мислення та глибше розуміти прочитане.

Щоб застосувати його, насамперед об'єднайтесь у пари. Зазвичай ваш час буде не більшим за 2-4 хвилини, тому не кваптеся починати роботу.

Працуйте по черзі:

- домовтесь, хто з вас буде починати роботу;
- нехай один (одна) з вас прочитає перший абзац тексту та узагальнить його (сформулює дуже коротко, в 1-2 реченнях основну думку абзацу). Почніть зі слів: у цьому абзаці говориться про... й сліdkуйте за тим, щоб ваше узагальнення відобразило основні ідеї абзацу;
- тепер нехай другий (друга) з пари поставить до прочитаного абзацу 1-2 запитання, але не за змістом абзацу, а такі, що логічно з нього витікають. Намагайтеся поставити відкриті (з кількома варіантами відповідей) та цікаві запитання;
- Обговоріть можливі відповіді на сформульовані запитання.

Після читання та обговорення кожного абзацу міняйтеть ролями. Читайте узагальнюючи, та ставте запитання за текстом – абзац за абзацом. Представляйте найбільш цікаві запитання та відповіді класові.

6

Займи позицію

Цей метод дає вам змогу порівняти різні, у тому числі діаметрально протилежні погляди щодо будь-якої гострої проблеми.

Щоб застосувати метод:

- 1 Розмістіть на стіні в різних кінцях класу таблички зі словами

«За»

«Проти»

«Це складне питання для мене»

- 2 Визначте свою позицію щодо дискусійного питання.
- 3 Потім «проголосуйте ногами» – станьте біля таблички залежно від вашої позиції стосовно проблеми, яка обговорюється.
- 4 У групах, що утворюються біля кожної таблички, обговоріть, чому ви обрали ту чи іншу позицію, чим керувалися.
- 5 Хай кожна група по черзі представить своє обґрунтування класові (позиції «за», «проти», «складне питання»).
- 6 Після вислуховування різних поглядів, подумайте, чи не змінилась ваша позиція, та чи не хочете ви перейти до іншої таблички. Якщо «так», змініть позицію й обґрунтуйте причини свого переходу, а також назвіть найбільш переконливі аргументи протилежної сторони.

7

Тонкі й товсті запитання

Щоб застосувати метод, пам'ятайте:

«**тонкі**» – запитання, що вимагають конкретної відповіді з одного-двох слів;

«**товсті**» – запитання, що не мають однозначної відповіді, вимагають роздумів, залучення додаткових знань, уміння аналізувати.

Використовуйте, наприклад, такі питальні слова для початку формулювання запитань:

Тонкі запитання	Товсті запитання
Хто...	Чому...
Що...	Навіщо...
Коли...	Яким чином...
Що сказано...	Як можна пояснити...
Скільки...	Яка ваша думка щодо...
Де...	Чи згодні ви що...
Кому...	Що буде, якщо...
	Як по-іншому назвати...

8

Бортовий журнал

Метод сприяє вдумливому читанню й дозволяє глибше осмислити ідеї тексту, пов'язати прочитане з актуальними питаннями та проблемами, зі своїм особистим досвідом.

Щоб застосувати метод, оформляйте свої записи у вигляді таблиці.

Цитата	Коментар (Чому записана саме ця цитата? Про що вона змушує замислитись?)
--------	--

- У лівій частині таблиці запишіть ті моменти з тексту, які справили на вас найбільше враження, навіяли спогади, асоціації зі ситуаціями з власного життя, збентежили, викликали протест або, навпаки, захоплення чи здивування, такі цитати, на яких ви «спіткнулися».
- Справа прокоментуйте, що змусило вас записати саме цю цитату. Поясніть, чому ви виписали саме її: можливо, вона близька вашому життєвому досвіду, а може ви не згодні з автором, або хочете продовжити його роздуми. Записуйте також, які думки та асоціації викликає та чи інша цитата.

9

Подвійний щоденник

Цей метод дає вам можливість пов'язати зміст тексту підручника або іншого джерела зі своїм особистим досвідом під час його опрацювання на уроці чи вдома.

Щоб застосувати метод:

- 1 перед читанням тексту заповніть ліву колонку таблиці, згадавши, що вам відомо з цієї теми;
- 2 під час читання зупиняйтесь і заповнюйте праву колонку;
Записи бажано робити не у кінці, а під час читання тексту. (Коли ви зустрічаєте нову для вас інформацію, одразу заносьте її у таблицю).

Що мені відомо з цієї теми?	Що нового я дізнався з тексту?
-----------------------------	--------------------------------

- 3 Перечитайте і порівняйте записи у правій та лівій колонках. Підсумуйте результати вашої роботи.
- 4 Обговоріть результати в парах й представте класові. За бажанням ви можете додати до щоденника третю колонку.

Положення	Коментарі: запитання, що виникли	Коментарі після обговорення в класі
-----------	----------------------------------	-------------------------------------

10

Читання з маркуванням (з позначками)

Щоб застосувати метод, уважно читаючи текст, одночасно аналізуйте інформацію, що є в тексті, і позначаєте її частини наступним чином:

- + – знаком «плюс», що вже відомо;
- – знаком «мінус» – що є новим для вас, з чим ви зустрілися вперше;
- ! – «знаком оклику» – те, що є цікавим і неочікуваним;
- ? – «знаком питання» – те, що незрозуміло, викликало бажання дізнатись більше.

Після такої роботи з текстом можна систематизувати інформацію відповідно до своїх позначок у такій таблиці:

+	-	!	?
Я це знав / знала	Це нова для мене інформація	Це для мене абсолютно неочікуване	Я хочу дізнатись про це більше

Ви можете отримати пропозицію від учителя використати інші маркери (позначки) залежно від теми уроку та змісту тексту. Наприклад, виділити в тексті дати, осіб, події, географічні назви тощо. Сутність методу від цього не змінюється.

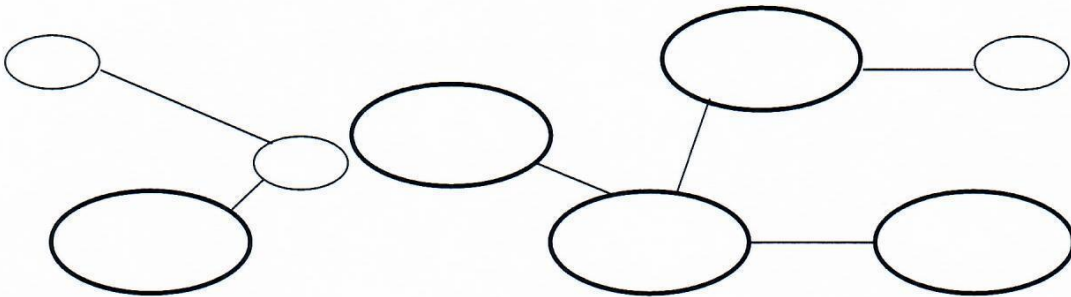
11

Асоціативний куш

Щоб застосувати метод:

- 1 напишіть посередині аркушу ключове поняття
- 2 подумайте, які асоціації у вас виникають, коли ви чуєте це поняття
- 3 записуйте всі слова, які спадають на думку, не оцінюючи і не перефразуючи їх. Прямими лініями позначайте зв'язки між словами
- 4 нові слова також можуть викликати асоціації – записуйте й їх, одразу позначаючи зв'язок з тими словами, з якими виникли асоціації
- 5 продовжуйте роботу доти, поки не закінчатся ідеї.

12

Т-таблиця

Цей метод допоможе зрозуміти різні позиції щодо проблеми та аргументи їхніх авторів, які містяться у тому чи іншому джерелі.

Щоб застосувати метод:

- 1 розділіть аркуш навпіл (чи намалюйте на аркуші велику букву Т);
- 2 в одній половині таблиці запишіть всі доводи, що підтримують запропоновану ідею, у другій – протилежні (ті, що її спростовують);
- 3 протилежні доводи щодо одного і того ж самого положення намагайтесь писати навпроти одне одного. Це допоможе вам побачити, як змагаються між собою дві позиції;

За	Проти

Після завершення роботи проаналізуйте її результати і сформулюйте пролежні думки у вигляді розгорнутої позиції.

Визначте, яка позиція здається вам більш обґрунтованою і близькою до вашої і чому.

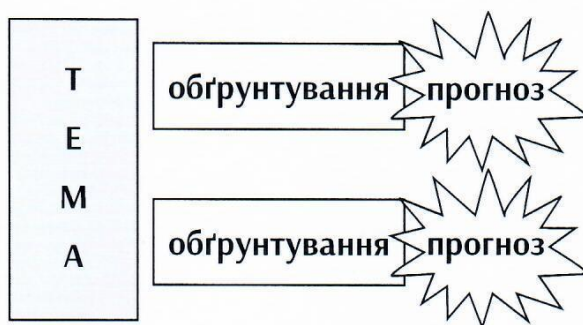
13

Дерево передбачень

Щоб застосувати метод:

- 1 перед читанням тексту чи аналізом реальної ситуації складіть блок-схему «дерево передбачень». Для цього, орієнтуючись на назву тексту, передбачте, якими будуть елементи його змісту. Якщо йтиметься про проблему, яку вам потрібно розв'язати, передбачте можливі варіанти розвитку ситуації;
- 2 обґрунтуйте кожне зі своїх передбачень;
- 3 зобразіть результати вашої роботи у вигляді дерева, де сама тема – це «стовбур дерева», «листочки» – передбачення, «гілочки» – аргументи, обґрунтування передбачень.

14

Таблиця «З-Х-Д» («Знаємо – Хочемо дізнатись – Дізнались»)

Така таблиця є одним із способів графічної організації та логіко-змістовного структурування матеріалу.

Щоб застосувати метод:

- складіть таблицю з трьох колонок

Знаю	Хочу дізнатись	Дізнався

- заповнюйте її, послідовно виконуючи такі кроки:

- 1 До ознайомлення з текстом заповніть першу колонку «Знаю» (це можуть бути ваші асоціації, конкретні відомості, припущення та ін. щодо нової теми, яка вивчатиметься.);
- 2 Подумайте й запишіть у другу колонку «Хочу дізнатись», які запитання щодо теми тексту у вас залишились непростоясненими, про що ви хотіли б дізнатись більше. Під час ознайомлення з текстом або після читання заповніть колонку «Дізнався».
- 3 Підведіть підсумки роботи, зіставляючи зміст колонок.

15

Картографування тексту

Зміст тексту (чи окремого поняття з тексту) можна відобразити у вигляді карти. Така карта ідей або понять (ключових слів) може бути достатньо простою, наприклад, у вигляді блок-схеми, а може містити складні відгалуження. Крім фіксації основних ідей та доводів, можна встановити внутрішні логічні зв'язки матеріалу.

Щоб застосувати метод:

- 1 позначте в центрі аркуша тему (основне поняття, ідею) тексту, що вивчаємо;
- 2 виявіть смислові частини інформації, що читається;
- 3 встановіть логічні зв'язки між ними;
- 4 представте основні ідеї (поняття, ключові слова) тексту як компоненти схеми (кластера);
- 5 позначте зв'язки ідей (понять, ключових слів) стрілками.

16

Концептуальна таблиця

«Концептуальна таблиця» особливо корисна, коли передбачається порівняння трьох і більше аспектів або питань на основі тексту чи розповіді вчителя.

Щоб застосувати метод:

- 1 по горизонталі в таблиці розташуйте те, що аналізується;
- 2 по вертикалі запишіть різні риси та властивості, за якими проводиться порівняння. Інформація подається у стислому вигляді, але передбачає виділення необхідних аспектів.

Наприклад, якщо нам потрібно порівняти людей, які володіють та не володіють критичним мисленням, таблиця може мати такий вигляд.

Риси та властивості (лінії порівняння)	Володіють КМ	Не володіють КМ
Готовність до планування		
Гнучкість		
...		
...		
...		

17

Метод ПМЦ

Цей метод використовується для оцінки ваших вражень від уроку.

Щоб застосувати метод:

- пригадайте те, що відбувалось на уроці;
- запишіть свої враження у три колонки таблиці.

Плюс (+)	Мінус (-)	Цікаво
Сюди записується все, що сподобалось на уроці: інформація і форми роботи, які викликали позитивні емоції, корисність тощо	Сюди записується все, що не сподобалось, наприклад, здалося нудним, викликало неприйняття, залишилось незрозумілим	Сюди записуються, наприклад, цікаві факти, про які дізнались, запитання, що виникли, роздуми тощо

18

Запитайте в автора

Щоб застосувати метод:

1 Читаючи текст, сформулюйте 2–3 запитання, які ви хотіли б поставити його автору.

Запитання мають стосуватись тексту і прояснювати для вас його зміст. Можна починати зі слів: *Чому автор тексту стверджує, що... Що має на увазі автор, коли пише... та ін.*

2 Потім хай один з учнів візьме на себе роль автора. Інші учні поставлять йому запитання. Він має відповідати, залишаючись у ролі автора.

«Авторами» можуть побути декілька учнів, кожен і кожна з яких відповідатимуть на 2-3 запитання.

Не вагайтесь взяти на себе роль автора тексту. Відповіді на запитання інших допоможуть вам глибше зрозуміти зміст тексту, а також потренувати ваші вміння діяти у нестандартній ситуації.

19

Кубик

Метод роботи з інформацією, прийом створення тексту. Процедура полягає у проходженні шести рівнів пізнання предмету, явища, теми: знання, розуміння, застосування, аналізу, синтезу і оцінки.

Щоб застосувати метод, слід відповісти на запитання і виконати завдання, вміщені на гранях куба. Завдання:

- 1 Опиши предмет, явище (*Який предмет (явище)? Якими якостями володіє?*)
- 2 Порівняй (*На що схожий і на що не схожий?*)
- 3 Назви асоціацію (*З чим пов'язаний? Про що нагадує? Який образ викликає?*)
- 4 Проаналізуй (*Як зроблений? З чого складається?*)
- 5 Застосуй (*Що можна з ним робити? Як його можна використовувати?*)
- 6 Оціни: сформулюй аргументи за і проти.

20

Як працювати в малих групах

Щоб ефективно спілкуватись і співпрацювати, об'єднайтеся у групи по 4-6 особи і отримайте завдання від вчителя. Ви матимете певний визначений вчителем час для виконання цього завдання.

Організуйте роботу в групі так:

- 1 Швидко розподіліть.
 - ✓ Спікер (керівник групи): зачитує завдання групи, організовує порядок виконання, пропонує учасникам групи висловитися по черзі, заохочує групу до роботи, підводить підсумки роботи.
 - ✓ Секретар: веде коротко і розбірливо записи результатів роботи своєї групи; як член групи має висловлювати думки групи, що пролунали під час обговорення і допомагає доповідачеві готуватись до презентації.
 - ✓ Посередник: слідкує за часом, заохочує групу до роботи.
 - ✓ Доповідач: чітко висловлює спільну думку, до якої дійшла група, доповідає про результати роботи групи.
- 2 Починайте висловлюватися спершу за бажанням, а потім по черзі.
- 3 Дотримуйтесь одного з правил активного слухання, головне — не перебивайте одне одного.
- 4 Обговорюйте ідеї, а не особи учнів, які її висловили.
- 5 Виконуючи одну із зазначених ролей, беріть участь в обговоренні як і інші члени групи.
- 6 Намагайтесь у групі дійти спільної думки, хоча в деяких випадках у когось з групи може бути особлива думка і вона має право на існування.

21

Як працювати в парах

Щоб оволодіти вміннями висловлюватися та активно слухати, варто працювати в парах. Організуйте свою роботу таким чином:

- 1 Разом прочитайте завдання та інформацію до його виконання.
- 2 Визначте, хто говоритиме першим/першою.
- 3 Висловіть свої думки, погляди на проблему по черзі.
- 4 Дійдіть спільного рішення.
- 5 Визначте, хто представлятиме результати роботи класу та підготуйтеся до представлення.

Для ефективного спілкування в парах:

- ✓ Зверніть увагу на мову тіла: сідайте обличчям до того, з ким говорите, нахилийтеся вперед, установіть контакт очима.
- ✓ Допомогайте співрозмовнику говорити, використовуючи звуки та жести заохочення: кивок головою, доброзичлива посмішка, слова "так-так".
- ✓ Якщо необхідно, ставте уточнювальні запитання (запитання, які допомагають прояснити ситуацію, уточнити дещо з того, що вже відомо. Наприклад: "Ти дійсно маєш на увазі, що ...?", "Чи я правильно зрозуміла, що...?").
- ✓ Під час висловлювання говоріть чітко, по суті справи, наводячи приклади і пояснюючи свої думки.

Під час активного слухання не слід: відволікатись чи змінювати тему розмови; давати оцінки людині, яка говорить; перебивати.

22

Мозковий штурм

Це – ефективний метод заохочення творчої активності, швидкого генерування великої кількості ідей. Застосовуйте його для вирішення конкретних проблем або пошуку відповіді на якесь питання.

Щоб провести мозковий штурм, зробіть наступне.

Після того як вчитель назве тему для обговорення:

- 1 Почніть висувати ідеї щодо розв'язання проблеми. Ідеї можуть бути будь-якими, навіть фантастичними.
- 2 Один з вас записуватиме їх на дошці.
- 3 Коли кожен і кожна вважатиме кількість поданих ідей достатньою, їх висування припиняється.
- 4 Після того, як ідеї зібрано, вони групуються, аналізуються, розвиваються усім класом. Відбираються ті ідеї, що, на думку класу, допоможуть вирішенню поставленої проблеми.

Під час "мозкового штурму":

- намагайтеся зібрати якомога більше ідей;
- змусьте працювати свою уяву: не відкидати ніяку ідею тільки тому, що вона суперечить загальноприйнятій думці;
- можете подавати скільки завгодно ідей або розвивати ідеї інших;
- не обговорюйте і не критикуйте висловлення інших.

23

Шкала думок

Різновидом методу “займи позицію” є метод “шкала думок”.

Щоб застосувати цей метод:

- 1 Сформулюйте дві абсолютно протилежні позиції щодо проблеми, яка обговорюється.
- 2 Подумайте, якою є ваша думка і чим ви її аргументуєте.
- 3 Розмістіть на стіні у будь-якому вільному місці класу (наприклад, біля дошки) умовну «шкалу» — лінію за допомогою плакатів, на одному боці якої будуть розміщуватись прибічники однієї позиції, а протилежному боці — іншої.
- 4 Вишиковуючись в одну лінію з іншими учнями, займіть своє місце на «шкалі» в залежності від того, до якої позиції ви ближче і наскільки.
- 5 Обговоріть з тими, хто поруч з вами, чому ви стоїте саме тут.
- 6 Представте свою обґрунтовану позицію класові.
- 7 Після аргументації різних позицій ви можете змінити власну і поясніть, які саме аргументи вплинули на ваше рішення.

24

«ПРЕС»

Метод “ПРЕС” використовується у випадках, коли виникають суперечливі питання, і вам потрібно зайняти й аргументувати чітко визначену позицію щодо суспільної проблеми, яка обговорюється.

Щоб його використати, дотримуйтесь такої структури та етапів:

1. **ПОЗИЦІЯ** Я вважаю, що...
(висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваш погляд).
2. **ОБґРУНТУВАННЯ** ...тому, що...
(наведіть причину появи цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази на підтримку вашої позиції).
3. **ПРИКЛАД** ...наприклад...
(надайте факти, які демонструють ваші докази, вони підсилять вашу позицію).
4. **ВИСНОВКИ** Отже (тому), я вважаю...
(узагальніть свою думку, зробіть висновок про те, що необхідно робити; тобто, це є заклик прийняти вашу позицію).

Захищаючи свою позицію, намагайтесь дотримуватися структури методу “Прес”.

Цей метод дасть вам можливість взяти участь у навчанні та передати знання своїм однокласникам. Щоб організувати роботу:

- 1 Ознайомтеся із завданнями на картках, які роздасть вам учитель.
 - 2 Якщо вам щось незрозуміло, запитайте про це в учителя, перевірте, чи правильно ви розумієте інформацію.
 - 3 Запам'ятайте надану вам інформацію й підготуйтеся до її викладу іншим.
 - 4 За інструкцією вчителя коротко ознайомте зі своєю інформацією інших однокласників та однокласниць.
 - 5 Говоріть тільки з однією особою. Переказавши їй свою інформацію, уважно вислухайте інформацію від неї та запам'ятайте (занотуйте) її.
 - 6 Коли час виконання вправи сплине, розкажіть у класі, про що ви дізналися від інших.
-

Дискусія дозволяє виявити різні позиції з певної проблеми або суперечливого питання. Обговорення під час дискусії навчить вас слухати співрозмовника та подавати переконливі аргументи. Для того, щоб вона була відвертою, необхідно створити у класі атмосферу довіри та взаємоповаги.

Під час проведення дискусії дотримуйтесь таких правил:

- 1 Говоріть по черзі, а не всі одночасно.
- 2 Не перебивайте того, хто говорить.
- 3 Критикуйте ідею, а не особу, яка її висловила.
- 4 Поважайте всі висловлені думки (позиції).
- 5 Не смійтеся, коли хтось говорить, за винятком хіба що жарту.
- 6 Не змінюйте тему дискусії.
- 7 Намагайтеся заохочувати до участі в дискусії інших.

У класі ви можете доповнити ці правила, прийняти їх після обговорення та дотримуватися під час проведення дискусій.

Прочитайте текст. На кожному етапі читання (по абзацах або пунктах) сформулюйте запитання до тексту для наступного розвитку ідей. Нижче наведені загальні формулювання запитань, що можуть бути використовувані при читанні з різною метою:

А) запитання для визначення понять або підведення підсумків Що таке Хто Коли Скільки Як багато Який з прикладів	Б) запитання для аналізу і синтезу Чому Які види Які функції Яка мета Який результат Який зв'язок між У чому подібність та відмінність Які існують проблеми
Г) запитання для оцінки Добре чи погано Правильно чи помилково Ефективно чи неефективно Доречно чи недоречно Логічно чи нелогічно Які переваги чи недоліки	В) запитання для побудови гіпотез Якщо..., то що відбудеться... Що зміниться, якщо... відбудеться... Що може відбутися, якщо виходити з теорії...

Працюючи в четвірках, почніть з того, що протягом трьох хвилин одна з пар формулює запитання одного типу, наприклад, для роботи над поняттями (дефініціями), а друга – питання для аналізу стосовно тексту. Зазвичай потрібно сформулювати 4–5 запитань, використовуючи наведені вище формули. Завершивши роботу, пари, працюючи у четвірках ставлять одне одній свої запитання. Якщо у вас декілька фрагментів тексту, опрацьовуючи наступний фрагмент, пари міняються функціями.